

Autor: Enoch Powell

Následuje překlad projevu poslance Rt. Hon. J. Enocha Powella na setkání Mladých konzervativců v Civic Theatre v manchesterském Stretfordu pátečního večera 21. ledna 1977. Powell zde jasně vyjadřuje své postoje k poválečné imigraci a závažnosti hrozby, již představovala pro zemi a národ.

V průběhu posledních dvaceti let, se nejprve na místní úrovni a postupně v celé zemi jedno téma nápadně liší od všech ostatních svou vytrvalostí, s níž si zachovává aktualitu, a hlubokou i pohlcující posedlostí, s níž stále pevněji poutá zájem veřejnosti. Jde o stav tím pozoruhodnější s přihlédnutím k horlivému odhodlání, s nímž se příslušní lidé snažili a snaží toto téma udržet mimo parlamentní debatu a k užití všech dostupných prostředků – od právních sankcí po odborová nařízení – jak zabránit otevřené diskusi o tomto problému. Ti, kdo se navzdory tomu všemu rozhodli mluvit o tom, co stovky tisíc jejich spoluobčanů každodenně vidí a zažívají a nahlas vyjádřit obavy o budoucnost, jež tyto Brity trápí, nebyli ušetřeni žádného společenského či politického potrestání, žádné hrozby soukromého ostrakismu ani veřejného násilí. Snahy o umlčení, zesměšnění nebo odsouzení hlasů varujících ve 30. letech před nastávající válkou s fašistickou diktaturou a volajících po včasném rozpoznání a konfrontace hrozby, již představovala, blednou v porovnání s dnešní kampaní závistí.

Všechno toto umlčování je pochopitelně vedeno několika silnými motivy. Na jedné straně sledujeme primitivní, ale rozšířený předsudek, že když se o nebezpečí nebude mluvit, samo od sebe zmizí nebo že dokonce teprve svým pojmenováním vzniká a tím pádem jej lze zapudit důsledným mlčením. Z podobného rodu je i přirozený odpor obyčejných lidí, ale zejména politiků, postavit se čelem nepříjemné situaci bez snadno dosažitelného šťastného

konce. Tradice vraždění posílů špatných zpráv totiž nezmizela ze světa se starověkými králi a tyrany starověku ani se neomezuje na stránky krásné literatury. Na straně druhé pak působí temnější motivy oněch lidí, kteří naplánovanou katastrofu zamýšlejí uskutečnit. Po celém světě tak v různých podobách pozorujeme přípravu a aplikaci téže formulky pro rozvrat společnosti, ať už nevědomostí nebo zlým záměrem – a někteří lidé jsou odhodlaní zajistit, aby tomu Británie nemohla uniknout. Někdy mě bezelstná slepota lidí tváří tvář takovému nihilismu až zaráží.

Jednou z běžných zbraní užívaných proti svobodě slova a upřímně vyjádřeným názorům je nařknout ty, jež před nebezpečím varují – ať už mají pravdu nebo se mýlí – z toho, že po naplnění svých varování ve skutečnosti touží; že ti co varují před válkou, si přejí válku; že ti kdo varují před vršením potenciálu ke konfliktu a nenávisti, po ničem jiném než právě konfliktu a nenávisti netouží. Proto Churchillovi spílali do válečných štváčů – protože se nebál zabývat se a vyjádřit možnost a dokonce pravděpodobnost války, bylo možné obvinít ho z touhy po ní.

Klam je zde myslím jasně patrný; zájmem příznivců katastrofy by totiž samozřejmě bylo udržet ji v tajnosti až do poslední možné chvíle, namísto hlasitých výzev a hledání cesty k jejímu odvrácení. Přesto je však tento klam nebezpečný.

Doposud však proti potlačování svobody slova a otevřené debaty o povaze a skutečnosti hrozby, o níž mluvím i prostředcích, jak se jí postavit, existovala jedna pevná záštita: břemeno zastánců omezování prokázat zlý úmysl svých zamýšlených obětí. Tento požadavek měl zásadní význam; z podstaty věci totiž není příliš pravděpodobné, že by se o jakékoliv v očích veřejnosti nepříjemném či obavy vyvolávajícím tématu dalo debatovat bez silných emocí, strachu, nepřátelství – tato pravděpodobnost je vlastně nepřímo úměrná významu tématu. Existuje-li vysoká pravděpodobnost, že projev mínění s tímto účinkem bude označen *per se* za kriminální bez ohledu na záměry mluvčího, stává se veškerá svobodná a otevřená veřejná debata nemožnou, což jde k tíži veřejnosti, neboť ta má zájem na zachování svobody slova.

Měli bychom si také uvědomit, že záměrem právních expertů Koruny se nyní stalo odstranění této záštity, jak vyplývá z mé nedávno zveřejněné korespondence s nejvyšším státním zástupcem ohledně dopadu odstavce 70 zákona o rasových vztazích (*Race Relations Act*, 1976). Pro spáchání trestného činu podle této části zákona musejí být naplněny dvě podmínky. Projev nebo text musí být „výhružný, urážlivý nebo hanlivý“, a musí se také jednat o ústní nebo písemný projev, jehož prostřednictvím „s přihlédnutím ke všem okolnostem pravděpodobně dojde k podněcování nenávisti vůči kterékoliv rasové skupině ve Velké Británii“.

Sám jsem v politickém projevu podle svého nejlepšího vědomí nikdy neužil výraziva, které by jakýmkoliv způsobem bylo „výhružné, urážlivé nebo hanlivé“. Právě naopak: vždy jsem shledával podobný jazyk v prostředí veřejné debaty kontraproduktivním. Přední právní zástupce Koruny však tvrdí, že je urážlivé citovat slova vikomta Radcliffea o „cizím klínu (alien wedge), jež užil v souvislosti s imigranty z Nového Commonwealthu, jak jsem to učinil

ve svém projevu v Croydonu loni v říjnu, nebo vyjádřit mínění, že za předvídatelných okolností a v očekávaných počtech nebudou tito imigranti a jejich potomci pravděpodobně schopni žít a pracovat v našich městech harmonickém soužití se zbytkem obyvatelstva.

Nejvyšší státní zástupce zdůraznil, že má slova budou podle jeho mínění pravděpodobně mít za následek vzepětí rasové nenávisti proti barevným příslušníkům našeho společenství a dodal, že soud by zřejmě nedokázal prokázat můj záměr dopustit se něčeho podobného. Po nabytí účinnosti odstavce 70 však na úmyslu přestane záležet. Je tedy nabíledni, že podle korunního žalobce budou písemné i mluvené výroky tohoto typu napříště trestné a že by souhlasil se stíháním mluvčího či média, jež by takováto slova zprostředkovalo.

Výklad připisovaný pro tyto účely pojmům „urážlivý“ a „podněcování nenávisti“ je od základu zvrácený a jednostranný a ukazuje na kořen falešných dojmů, jež od počátku brání a ztěžují rozumnou debatu i nákladní s tímto problémem vůbec. Dovolte mi to ilustrovat následovně. Ve svém vánočním kázání pronesl arcibiskup canterburský: „Můžeme nahlížet na člověka s nebělošskou tváří jako na hrozbu... Ale smýšlet o něm lze i naprosto odlišně: tedy že tento člověk s odlišnou barvou pleti může obohatit život můj i mých bližních“. Osobně jsem si naprosto jistý, že nic není Jeho milosti vzdálenější než touha urazit imigranty z Nového Commonwealthu a jejich potomky, ale přesto šlo přesně o slova, která podněcují silnou nenávist.

Nedovedu si totiž představit, jak by mohlo nebyt hluboce urážlivé popsat Žida jako člověka s jinak tvarovaným nosem než já, Zambijce jako člověka s jinými vlasy než já, nebo Číňana jako člověka s užšími očními štěrbinami a žlutější pigmentací, než je ta má. Degradovat tímto způsobem všechny hluboce zakořeněné odlišnosti mezi různými lidskými rody, společnostmi a kmeny na nějakou vnějškovou fyzickou charakteristiku se rovná tomu nejhrubozrnějšímu vysmívání se lidské důstojnosti i přirozenosti samé. Jedná se o doslova nelidské nahlížení. Co hůř, předpokládat, že Íránec nebo příslušník bantuského etnika chce být pod svou kůží Angličanem – nebo za něj být přinejmenším považován – je prodchnuto arogancí vpravdě nesnesitelnou. Ve skutečnosti se věc má naprosto opačně: až na výjimky nemá cizinec zcela po právu sebemenší touhu ani představu o něčem takovém.

Zde ovšem celá záležitost naneštěstí nekončí. Když o následcích života dvou milionů imigrantů z Nového Commonwealthu v Anglii mluví optikou jediného člověka, a tak přehlídí všechny fakta a okolnosti skutečné situace, užívá jeho Milost a lidé hovořící podobnými slovy jako on právě jazyka, který zcela jistě vyvolá největší míru rozhoření. Říci totiž původním obyvatelům Brixtonu nebo Southallu nebo Leicesteru nebo Bradfordu nebo Birminghamu nebo Wolverhamptonu, říci penzistům dožívajícím své dny v ulicích sužovaných nočním strachem a k nerozeznání proměněných od čtvrtí jejich mládí, říci lidem z měst, kde se z celých okrsků staly enklávy cizích zemí, že „člověk s odlišnou barvou pleti může obohatit život můj i mých bližních“, znamená zatlačit je až za hranu toho, co lidská bytost dokáže snést. Nejde ani tolik o to, že se jedná o zjevný žvást, ne – skutečně bolestivý je onen krutý výsměch zkušenostem a obavám stovek tisíc – ne-li milionů – obyčejných, slušných mužů a žen.

Opakuji, považuji Jeho milost za právě tak nevinnou ze zlého úmyslu, jakým by podle vyjádření korunního žalobce shledal soud mě; a věřím, že kdyby snad měl arcibiskup užít téhož nebo podobného jazyka po nabytí účinnosti odstavce 70 nového zákona, korunní žalobce by se vyslovil proti stíhání. Tak či onak si následkem arcibiskupových slov – ať už jsou vedena skutečnou nevědomostí o faktech nebo přesvědčením, že z jejich přehlížení snad může vzejít dobro – mnozí lidé říkají: „Jestliže primas celé Anglie nedokáže říci k tomu, co se v našich městech stalo, děje a bude dít i v budoucnosti, nic víc než toto, očividně se musíme poohlédnout po jiných vůdcích“.

Převládající mínění, jehož je arcibiskup typickým, přestože význačným příkladem, tedy nevidět nebo nepřiznat, že násilnosti katastrofálního rozsahu jsou takřka jisté, poroste-li – znovu si vypůjčím slova lorda Radcliffea – „cizí klín“ v metropoli i dalších anglických městech předvídatelným tempem, vychází dle mého mínění z velice závažného omylu. Má se za to, že lidé předvídající tento vývoj obviňují imigranty a jejich potomky z tužeb tento stav vytvořit a často čelí nařčení, že na ně útočí pro jejich domnělé agresivní a násilné úmysly. Odtud tedy největším dílem pramení obvinění z urážek a podněcování nenávisti vůči lidem, kteří upozorňují na budoucí nebezpečí a projevují skepsi ohledně možnosti odvrácení tohoto nebezpečí opatřeními určenými k dosažení tak zvaných „harmonických rasových vztahů“.

To je, znovu opakuji, hluboké nepochopení, na jehož odstranění musíme ze všech sil pracovat. Pravda je totiž taková, že domácí i přistěhovalecké obyvatelstvo bude obětí, měli bychom dodat nezamýšlenou obětí, sil vytvořených okolnostmi, jež jsme dovolili a dovolujeme rozvinout se a jež nemáme podle všeho sebemenší záměr někdy zvrátit.

Není možné ani nastoupit na cestu k poznání fungování těchto sil, jestliže bude debata vedena, jak to rasových vztahů obvykle bývá, tedy v duchu morálních imperativů a mínění jednotlivců: líbí-nelíbí, dobrá vůle-zlá vůle. Chování lidí v kolektivu ani ve společnosti se nerovná součtu chování všech jednotlivců o nic víc, než je inflace součtem všech dobrovolných jednotlivých zvýšení cen a mezd.

Labouristický poslanec za Norwood John Fraser přednesl přesně před rokem pozoruhodný projev, v němž upozornil na to, co označil za „segregaci – nikoliv právní, oficiálně vynucovanou a dokonce ani pevně vymezenou, ale přesto segregaci“, jíž označil za stav věcí, který „by námi měl otrást“ a dodal, že „jakmile k ní jednou dojde, jedná se o takřka nezvratný proces“. To je velmi přesný popis následků vytrvalého a neutuchajícího zvyšování podílu obyvatelstva, jež jako svébytné a odlišné vidí a vnímají nejen lidé, mezi nimiž žijí, ale – což je důležitější – které má také samo silné sklony tuto svébytnost a odlišnost udržovat a utvrzovat.

Zásadně však s panem Fraserem nesouhlasím v jím jmenované příčině segregace, za niž označil tak zvanou „diskriminaci“ a „deprivaci“, ani u navrhovaných opatřeních přijatých za účelem prevence diskriminace a deprivace, jež by měla snížit míru segregace. Pravdou je totiž pravý opak: segregace je příčinou, nikoliv výsledkem, diskriminace a deprivace a opatření k omezení diskriminace a deprivace jen dále prohloubí segregaci a dodají jí na potenciální ničivosti.

Při snaze lépe porozumět této problematice musíme vyjít z poznání zákona, že v lidské společnosti moc nikdy nezůstane ležet nenárokovaná a nevyužitá. Nepovaluje se zbytečně jako odpadky na ulici, netečná a bez vlastníka. V lidské přirozenosti totiž není, jak už dávno tvrdil **Thúkydídés**, jen uplatňovat moc, kterou mají v rukou; lidé si nedokáží pomoci neuplatňovat moc, jež mají v rukou, ať už chtějí nebo ne. Více než dvoumilionové nebělošské obyvatelstvo v Anglii, jež navíc roste tempem takřka 100 000 ročně, zatímco se podíl zbytku obyvatelstva umenšuje; skupina obyvatelstva, jež zůstává soustředěna především v centru metropole a dalších klíčových městských a průmyslových uzlech Anglie, drží v rukou – čistě z titulu segregace a své odlišnosti – moc, jež by se nikdy nenahromadila u dvou milionů náhodně zvolených podobně rozmístěných osob, které by samy sebe nevnímaly – a nebyly vnímány okolím – jako svébytné a odlišné od zbytku.

Potenciální moc odvozená z tohoto základu a řekněme fyzické příčiny, je dále umocněna zvláštními okolnostmi imigrace z Nového Commonwealthu, které ji fakticky zapříčinily. Veřejně projevované postoje původního obyvatelstva k barevnému lze shrnout jako omluvné a sebeobviňující, vyjádřené mimo jiné schvalováním stále přísnějších zákonů na ochranu menšin za situace, kdy tato ochrana cíleně nemá být k dispozici – a v praxi by také nebyla – podobně znevýhodněným příslušníkům většiny. Výsledkem samozřejmě je, jak si jasně uvědomují většina i menšina, obdaření příslušníků svébytné a rostoucí menšiny výsadami a jasně deklarované nebezpečné přesvědčení, že provinilé a omluvné chování většiny má přinejmenším zčásti původ ve strachu. Tento efekt se dále nesmírně zvýrazňuje, když na něj budeme pohlížet jako na součást dnešní celosvětové a systematické iniciativy užít barvu ke zneužívání a podněcování vnitřních i mezinárodních konfliktů. Ve výsledku tak původní obyvatelstvo vnímá svou vlastní neutěšenou situaci coby součást tísně celosvětové menšiny, jež čelí verbálnímu a někdy i fyzickému nátlaku a útoku.

Jakmile je dosaženo výše popsané pozice síly a přirozené i psychologické privilegovanosti, nutně z ní dochází k dalšímu rozšiřování této síly a výsady. Tak se situace menšiny, jež požívá plných politických práv, přesto však sama sebe i své zájmy chápe coby odlišné – a potenciálně protichůdné – těm většinové společnosti, stává nanejvýš příznivou. V těsně vyváženém politické prostředí dnešní Británie lze velmi výhodně nabízet politickou podporu nejštědřejšímu dražiteli výměnou za další výsady a ústupky; vždy se totiž najde dost nezbytných precedentů a křivd a v tomto – jedinečném – kontextu se výsady těší hlasité podpoře veřejnosti. Jistě nemohu být jediným, kdo si povšimnul, že kdyby měla čtyři procenta obyvatelstva čtyřprocentní zastoupení v Dolní sněmovně, znamenalo by to už dnes 25 barevných poslanců, nebo kdo si položil otázku, za jak dlouho dojde k přijetí opatření s cílem napravit stávající nepoměr. Zajistit, aby byla moc, jíž disponují, využita ve prospěch těch, za něž promlouvají, je úkolem předáků svébytných a samostatných skupin obyvatelstva. Ti z vůdců, jež to nedělají – nebo tak nečiní s dostatečnou rychlostí a obratností – jsou rychle nahrazeni kandidáty s méně skrupulemi. Greshamův zákon extremismu, podle něhož krajnější vytlačuje méně extrémní, je za daného stavu jedním ze základních politických mechanismů: jde o korolárium obecné zásady, že politická moc nikdy nemůže existovat tak, aniž by se jí užívalo.

Obecná zásada i její greshamovské korolárium za stávajících podmínek ukazují k fyzickému

násilí v podobě střelných zbraní nebo výbušnin s pravděpodobností rovnající se takřka jistotě. Zkušenosti posledních více než deseti let po celém světě ukazují, že akty násilí – ať už jeví volba jejich cílů sebevíc iracionálně či nevhodně – vyvolávají u napadené společnosti horečné hledání příčin a možností nápravy stále nových křivd, skutečných i domnělých, mezi těmi, od nichž násilí vychází nebo v jejichž zájmu bylo údajně vykonáno. Lidé s politickým vlivem by tedy museli být z kamene, aby s poukazem na teroristické akty – přestože je odsuzují – neoznačili za jedinou prevenci opakování těchto činů se stoupající intenzitou nové a ještě významnější ústupky a výsady. Už víme, že zastáncům tohoto postupu se vždy dostane ochotného slyšení, což dodává terorismu v současném světě disproporční účinek a násilným aktům vykonaným hrstkou ohromné výsledky. Znovu a znovu opakují, že problémem není násilně či zločinně disponovaná masa konkrétní skupiny obyvatelstva, spíše naopak: tato skupina se sama brzy stává zajatcem násilí a machinací nepatrné menšiny ve svém středu. Pár zločinců, pár kulek, několik náloží na správných místech a ve správném čase – jen to stačí k dosažení nepoměrných následků.

Všude, kde se vyskytuje, je odlišná barva pleti v tomto kontextu velice významným činitelem, působícím různými způsoby, avšak totožným směrem. Zprvce se jedná o permanentní a na vůli nezávislou uniformu, jež plní všechny funkce vojenské uniformy (a dokonce i některé navíc) ve válečném konfliktu, když rozlišuje jednu stranu od druhé, přítele od nepřítele a v jediném okamžiku jasně ukazuje, co se děje, kde pomoci a kde případně zaútočit. Z toho důvodu také ti, kdo se coby menšina snažili ovládat většinu, často využívali, kdykoliv to bylo možné, insignie a další prostředky vzájemné identifikace, aby tak navýšili účinek svých nevelkých počtů.

Tato „barevná uniforma“ se díky své nedobrovolnosti a neodstranitelnosti stává pro ty, jež ji nosí, neodolatelným nástrojem vynucování nadvlády a kázně. Stávají se doslova poznačenými lidmi, od nichž se čeká obrana toho, co je označeno za jejich věc – a když tak neučiní, nakládá se s nimi jako se zjevnými zrádci. Kdo viděl, jakou hrůzu a donucení umožňovala vyvíjet na masu mírumilovných a zákona dbalých římskokatolických občanů Severního Irska neviditelná uniforma náboženství Irské republikánské armády – šlo mimochodem o podstatně vyšší míru teroru a donucení, než v jaké žili jejich protestantští spoluobčané – celkem snadno si domyslí potenciál konsolidace viditelné uniformy barvy. A konečně barva polarizuje a utvrzuje odlišnosti a segregaci, protože jednotlivec, ať se coby jednotlivec touží přizpůsobit a stát se součástí původní populace sebevíc, zůstává pevně identifikován – a tak se s ní nakonec musí ztotožnit i on sám – s menšinou, k níž přísluší. Barva je seržant v přijímači, seržant pro důstojnický materiál.

Snažil jsem se popsat síly, jež s jakousi mechanickou nevyhnutelností propůjčují imigrantům z New Commonwealhu a jejich potomkům v Anglii moc, jež z povahy věcí nemůže zůstat nevyužita; jeden zcela nepominutelný faktor však dosud nezazněl. Dopady imigrace z Nového Commonwealthu nejsou statické, ale dynamické. Výsledný podíl obyvatelstva na celku není pevně daný, věčně setrvalý na stejné úrovni a tím pádem fenomén, jež by se snad navzdory všem obtížím doprovázejícím přítomnost značně odlišných a segregovaných enkláv mohl nakonec jakousi kolektivní silou zvyku stát trvalou a stabilní součástí Anglie budoucnosti. Tento s nejvyšší pravděpodobností nepravdivý obraz zřejmě tiší obavy mnohých, včetně

člověka, který mi po mém posledním projevu na toto téma napsal: „Co je nakonec tak hrozného na pár rasových nepokojích?“

Co však víme s jistotou, že s výjimkou nastavení úplně nového kurzu populace imigrantů z Nového Commonwealthu a jejich potomků i nadále poroste nejen početně, ale také svým podílem na celku vytrvale dál v tomto i následujícím století. To je – když si odmyslíme všechny ostatní příčiny – patrné z věkové struktury této skupiny obyvatelstva. A tak se bude jedna ze dvou odlišných populací zvětšovat a druhá smršťovat, početně i teritoriálně. Výsledným obrazem pak není nějaká provincie nebo kus země obývaný svébytnou a rostoucí skupinou – i když i to bylo samo o sobě nebezpečné. Ve skutečnosti však sledujeme stále intenzivnější zábor klíčových oblastí – a také klíčových funkcí – v samém srdci království. Obě skupiny si tento vývoj budou trvale a se stále větší intenzitou uvědomovat a právě to, spolu s dalšími činiteli, naznačuje budoucí konflikt rozsahu, jež nelze dostatečně přesně popsat žádným méně vážným označením než je občanská válka.

Tak jsme vlastním aktivním jednáním i pasivním strpěním uvedli do pohybu procesy, jež povedou k výsledkům pro původní i imigrantské obyvatelstvo podobně nežádoucím a katastrofickým, neboť se nerozdílně stanou zajatci a oběťmi své situace. Vyzývám kohokoliv, aby mi vysvětlil, jak se popis tohoto vývoje a předpověď jeho budoucích následků rovná „urážce“ té či oné skupiny – pokud tedy není urážlivé předpokládat, že se budou chovat stejně, jako to lidské společnosti dělaly odjakživa. Přesto se však můžeme ptát: „Ať je to jak chce – proč raději nemlčíte? Čemu vlastně prospěje takovýto veřejný projev?“ Na to odpovídám, že i kdybych věřil, že výsledek nelze žádným lidským důvtipem změnit, stejně bych cítil jako svou povinnost a vlastně i projev instinktu promluvit: křikem varujeme své bližní před blížící se katastrofou, ať už počítáme s tím, že jí dokáží uniknout či nikoliv. Jedná se o projev nanejvýš zdravého instinktu a rozumné povinnosti – kdo totiž dokáže říci, čeho jsou lidé v případě naléhavé nutnosti schopni? Nikdy jsem nepochyboval ani o tom, že jakmile vyjdou povaha a rozsah možných následků dostatečně najevo, společný zájem se jim vyhnout učiní možnými opatření dříve odbývaná coby nepraktická či nemyslitelná. Jednalo by o opatření skutečně heroická, která by drasticky změnila podobu našeho budoucího obyvatelstva; přesto by však tato opatření vycházela z lidské přirozenosti a pracovala v souladu s ní – na rozdíl od těch, jež domněle mění lidskou přirozenost zákony, byrokracií nebo propagandou. Nikdy však nebudou přijata – nebo až příliš pozdě – budou-li sebeklam a záměrná slepota i nadále upřednostňovány před rozumnou a uměřenou svobodou slova.

Projev Enocha Powella z 21. ledna 1977 *The Road to National Suicide* vyšel na stránkách Traditional Britain Group.